

## דיון מספר 1:

הציירת הסקוטית ג'ני סביל (Jenny Saville) בעבודתה Plan מ-1993 מציגה נושא שעסקו בו רבות באומנות המערבית, העירום הנשי. בעוד שבעבודות של עירום נשי שצוירו על ידי גברים מוצגת האישה כדמות המגלמת את אידיאל היופי, המיניות ומעוררות תשוקה ופסיביות ובכך הופכות לאובייקט מיני, האומנות הפמיניסטית מתנגדת להחפזה זו ואמניות פמיניסטיות כמו סביל מבקשת להציג את הגוף הנשי מזווית אחרת. הגוף שסביל מציגה אינו אטרקטיבי, היא מציגה אישה שאינה אובייקט של תשוקה גברית<sup>1</sup>. תחת ידיה של סביל הדמות הנשית המוצגת מעוררת תחושת דחייה. האישה היא עירומה, גדולת ממדים ופגומה. סביל מפשיטה את הנשים שלה והופכת אותן לגוש בשר חי, לגוף בעל חזות מפלצתית, כמעט זרה המעוררת גועל<sup>2</sup>.

פרוינד – שרתוק במאמרה "אומנות על הסכין: על המעמד האונטולוגי והמוסרי של אומנות גוף רדיקלית" (2013) טוענת כי גועל בעולם האומנות משמש ככלי בידי האמן. באמצעות יצירת תחושת הגועל האמן מזמן את הצופה לבצע חשיבה מהירה ומערערת על השיפוט המהיר שלו. לטענתה, בשיפוטם מהירים אלה משתמרים דעות קדומות ואי צדק שיש להם השפעה ישירה על המציאות בה אנו חיים<sup>3</sup>.

אך נשאל השאלה, וכאן באה גם טענתי, האם סביל ואמניות פמיניסטיות כמוהן שעושות שימוש בגועל ככלי אומנותי לא בעצם מציגות את הצד השני של אותו המטבע, כלומר, חוזרות לאותה החפזה של האישה דרך דחייתה. העמדה של סביל עדיין נשאר באותה מסגרת השיח הדיכוטומי שעוסק בגוף האישה כמושך, או לא מושך, ארוטי או לא-ארוטי, יפה או מגעיל. האם עירום נשי, בין אם הוא בוצע על ידי אמנית פמיניסטית ובין אם הוא בוצע מנקודת מבט גברית תמיד יקבל התייחסות ופרשנות במסגרת השיח הפוליטי? האם הגוף העירום הנשי הוא תמיד הגוף הפוליטי המגלם בתוכו מערך כוחות בין המינים?

עד סוף המאה ה-18 בגרמניה טענו כי לגועל אין מקום באומנות משום שהוא אינו ניתן לייצוג וכול מה שלא ניתן לייצוג אינו יכול להיכנס לעולם האומנות<sup>4</sup>. אך למעשה גועל הוא הצד השני של אותו מטבע, אם יופי ניתן לייצוג באומנות הרי שגם גועל משום שגועל הוא כול מה שאינו יפה ולא אסתטי. למעשה ניתן לומר כי גועל בעבודת אומנות הוא אינו גועל כאמת הטהורה והאמתית שלו, אלא ייצוג

<sup>1</sup> מיטל רז. "אלוהים ברא מפלצת: ייצוג הנשיות המפלצתית באומנות העכשווית כאסתטיקה פמיניסטית". היחידה להיסטוריה ותיאוריה בצלאל, 27 (2013). בתוך:

<http://bezelel.secured.co.il/zope/home/he/1363957903/1363958966> (נדלה 27.7.2018).

<sup>2</sup> Ibid

<sup>3</sup> חנה פרוינד-שרתוק, "אומנות על הסכין: על המעמד האונטולוגי והמוסרי של אומנות גוף רדיקלית", בתוך כאב בשר ודם: קובץ מאמרים על ייצוג בגוף החולה, הסובל והמתענג, עורכות אורית מיטל ושירה סתיו (הוצאת דביר, 2013) עמ' 171

<sup>4</sup> Ibid: 178-179

חברתי פוליטי של מה שאנחנו כחברה מגדירים כמגעיל (ומכאן מה שאנו כחברה מגדירים כיפה). בהמשך לכך, אאורל קולנאי (Aurel Kolney) סובר כי על אף שגועל כרוך בתגובה גופנית הרי שלא מדובר ברגש תגובתי שהסיבות להתעוררותו מובנות מאליהן, אלא ברגש שהובנה חברתית, כלומר, משהו שמעורר גועל בתרבות אחת לא בהכרח יעורר תחושת גועל בתרבות אחרת. מכאן שלגועל, בדיוק כמו לאידיאל היופי, יש תפקיד כמייצר ההיררכיה ויוצר גבולות במרחב החברתי הפוליטי בעולם הערכים שלנו<sup>5</sup>.

אנחנו, עוד מילדותינו למדים מה מעורר בנו גועל ומה מעורר בנו תשוקה. הגועל מגלם בתוכו שיפוטיות משום שהוא קובע את המתואר כמתועב ונחות שיש להיבדל ממנו משום שהוא גם מידבק, מה שבא במגע עם האובייקט המגעיל גם הוא הופך למגעיל<sup>6</sup>. יותר מכך אנחנו מייחסים למה שמגעיל אותנו מוסריות פגומה (אנו נוטים לקשר מה שמגעיל אותנו עם מאפייני מוסר שליליים, אישה שמנה היא מגעילה, עצלנית, לא מסוגלת לשלוט בעצמה, ממורמרת, בודדה וכו').

כפי שמגדירה זאת ג'ודית הלברסטם (Judith Halberstam), סביל עושה שימוש ב"פוליטיקה של נגיביות"<sup>7</sup>. היא בוחרת במודע באופני פעולה שמונעים בידי זעם, שיגעון, הרס עצמי, גועל ועוד מאפיינים שליליים, כאשר מטרתם העיקרית היא לבעוט בזירה הציבורית, לעורר ולהציב את הקהל בעמדה בה הם נאלצים לפעול ולא להעביר את זה על סדר היום ובכך להציג את הגוף הנשי הפגום העירום כגוף פוליטי שמבקש לחשוף את מערך הכוחות של השלטון ויחסי הכוח המוסדרים בו ביחס לנשים ונחיתותן<sup>8</sup>.

דמותה של סביל היא אנטינזה מוחלטת למושא התשוקה והפנטזיה הגברית, והיא חושפת את כל מה שהאמנות המערבית הגברית הסתירה עד כה, את האישה השמנה, הגדולה, עם עור בשרני לא מושלם עם וורידים וצבע לא אחיד<sup>9</sup>. בנוסף, סביל דורשת מהצופה להתבונן

<sup>5</sup> Ibid: 171

<sup>6</sup> Ibid

<sup>7</sup> Ibid: 186

<sup>8</sup> אופיר עדי, "מהו הפוליטי", תיאוריה וביקורת 34 (2009): עמ' 175

<sup>9</sup> מיטל רז. "אלוהים ברא מפלצת: ייצוג הנשיות המפלצתית באומנות העכשווית כאסתטיקה פמיניסטית". היחידה להיסטוריה ותיאוריה בצלאל, 27 (2013). בתוך:

<http://bezelel.secured.co.il/zope/home/he/1363957903/1363958966> (נדלה 27.7.2018).